

Summula Raymundi

istis elate q̄ comiserūt symoniā. Sed dubitat̄. q̄s habeat dispērare cū sy-
moniacis. Ad hoc r̄ndet p̄ distinctōem. qz aliq̄s vel scienter intrat symo-
niā vel ignorāter. si ignorāter tunc eps̄ p̄ eo dispērare si statim resigna-
uerit b̄ficiū. Si at̄ scienter tunc p̄pter enormitatē pecc̄i null' h̄z cū eo dis-
spensare nisi dñs aplicus.

¶ Quinto notādū. null' cleric' debet dare meretricib' v' histrionib' vel
alijs psonis suspectis de bonis christi. Quā hui' est. qz cleric' possidet p̄ri-
moniu christi. ideo q̄cqd̄ vltra nēcessitatē obtinet hoc non ē ei' p̄p̄riū sed
p̄p̄riū est paupm qui s̄p̄ vni ch̄ri. Si igit̄ cleric' daret hoc p̄rimoniū ch̄ri p̄
sonis suspectis tunc puaret paupes talib' bonis. sed tū hoc nō d̄z fieri. s̄z
si videret eos velle p̄ire. p̄pter famā tunc p̄t eis dare panē. vt eos consuāt
in vita. qz tpe nēcessitatis elemosyna nulli est denegāda. Un̄ circa elemosy-
nā tria s̄z considerāda. Primum est q̄ elemosyna d̄z dari de p̄p̄rijs nō
de alienis. qz ille qui dat elemosynā de alienis ̄ nō de p̄p̄rijs suis assimis-
lat illi qui si iūvnicū in p̄ntia p̄ris mactat. Sicut em̄ iste non p̄stet s̄tuz
s̄uitium p̄ri. sic iste q̄ non dat elemosynā de suis p̄p̄rijs non p̄stet s̄tuz-
ium acceptabile dō. Sec̄do d̄z consideraret̄ det recto ordine. vñd̄ rect' or-
dō est incipe a seip̄s a suis p̄ sanguineis. deinde alijs paupib'. Tercio d̄z
h̄re bonā intentōem. nā ille qui vult dare elemosynā debet eā dare bona
intentōe. s̄z pure. p̄pter deum ̄ non. p̄pter vñā laudē. ̄ iō ad p̄posituz de
histrionibus d̄dm est. qm̄ clericus dat eis aliquid hoc non dat eis p̄p̄t de
um. s̄z p̄p̄t laudē vane gl̄icv̄t laudēt eū hoies corā p̄plo. iō ēct̄ s̄tus Aug'.
histrionib' dare est demonib' immolari.

¶ Ultimo notādū. quicūqz vult petere p̄bēdā suo p̄ sanguineo v' sibi n̄
d̄z p̄mittere patrono aliq̄s neqz s̄uitiū neqz dona. qz alias cōmitteret sy-
monia: eo q̄ p̄mitteret seculare. p̄ sp̄iali. sed simplr̄ petat. p̄p̄t deū.
i. multe impones sp̄ez

Sure species varie sunt nomina quarum
s̄ doctoz h̄z intuemur sp̄ez

Nullus amat. facies tamen inspiciamus earum
i. denarios p̄rio p̄cedis s̄ nūmis

Si nūmos fratri prestas pro pluribus. aut si

Res promptas vendis signando tempora longa
vēditori i. tribuet i. es

Ut tibi plus detur tūc vsurarius extas
s̄ denarioz s̄ certū i. p̄cedis

Pro septē marcis ad tēpus equū mihi si das
s̄ equ' marcas illa vēditio

Qui vix quinqz valet hoc vsure species est
ille res locate i. pignoz posite

Ager sine domus tibi si sint innuadiate
aliq̄s accept' i. ager vel dom'

Pro marcis istis p̄ceptis pignora dicta

de iure libera eē ppo .i. alias
 Jure vacare suo dño debent. alioquin
 magis .i. et; cōmittit vsurā

Si plus inde capis simili macula macularis
 tale nephas cōmitto vnā pcedo

Usuram facio si marcā psto p annū
 galinis medio illoꝝ ligumintū

Pro pullis vel pro maloꝝ pise vel auene
 .i. añ tps merēdi

Ante diē mellis nūmos poteris dare tali
 s̄ B tali frumentoz

Conditione mihi qꝫ certo tpe maloꝝa
 maloꝝa pecuniay

Tot reddā tibi quot poterit tua summa valere

¶ Istud est capitulū qñtū istius tractatꝝ. in quo autor: dēminat d̄ vsu-
 rat de eiꝝ speciebꝝ. Et ptinuat ad pcedētia sic. postqꝫ autor: i caplo pcedē-
 ti dēminat d̄ symonia. h̄ qñr. p̄lequit dēminat d̄ vsura. Et postqꝫ hec
 ps diuidi in tot ptes qꝫ ponit spēs vsure. ptes patebūt. Et vult qꝫ multe
 s̄ spēs vsure. ita qꝫ nullꝝ pt scire cōplete nōia illay specieꝝ. et iō tacitꝝ nōibꝝ
 p̄ma spēs hꝫ fieri qñ aliqꝫ alteri pcedit pecuniā vt et plꝝ reddat vltra sum-
 mā capitalē erit vsurarius. Deinde s̄ b̄dit sc̄dam spēm dicens. si aliqꝫ vsu-
 deret rē. p̄mptā tpe necessitatis alicui. et si p̄figeret sibi longū tps seu t̄mi-
 num vt eo p̄ciosius v̄deret cēt vsurarius. de quo s̄ b̄dit qꝫ exemplū dices.
 vt si vnus venderet equū qꝫ vir valeret qñqꝫ marcas daret eū. p̄ septē cēt
 vsurariꝝ. Subdit sc̄ciā spēm dicens. si aliqꝫ h̄ret agꝫ vel domū p̄ pignore
 aliquo. tūc ille dꝫ dare fructū dño suo. et si ob̄suat facit vsurā. et si dñs plus
 sumeret vltra obligata. tunc itē fieret vsurarius. Deinde s̄ b̄dit qꝫ tā spe-
 ciem dicens. si aliqꝫ pcedit alteri vnā marcā et sumit p̄ ea certā mesuram
 p̄s ay vel auene. et cogitaret sic in mēte. tu merito accipias hoc munuscu-
 lū. qꝫ pcessisti marcā pecuniay illi p̄ vnū annū tūc talis est vsurariꝝ. Sub-
 dit notabile. qꝫ licitū ē cōcedere alteri nūmos añ messem vt messe finita
 portat alteri tot maloꝝa sicut tunc tps post messem.

¶ Primo notādū circa istam. qꝫ vsura ē duplex: q̄dā est spūalis q̄dā ē cor-
 poral: vsura spūalis hꝫ fieri in rebꝝ spūalibꝝ et ptinet ad doctores et p̄dicato-
 res. et illa ē laudabilꝝ. vñ canit d̄ sc̄is p̄fessoribꝝ. pecuniā dñi dedit vt digne
 buat vsura. vñ d̄ i cuāge. huc nequā cur n̄ debisti pecuniā meā: et ego
 veniēs cū vsura eregissē illā. Sꝫ vsura corpal hꝫ fieri in rebꝝ secularibꝝ.
 vt patebit in seqꝫtibꝝ. ¶ Sc̄do notādū. qꝫ vsura sic diffinit s̄m iura. Vsura
 ē q̄dā detestabile qd̄ sorti accidit pactōꝝ intētōꝝ pcedēte. et illā diffi-
 nitōdem declarāt iuriste sic. nā p̄mo d̄: (ē q̄dā detestabile (s̄ vicū. et h̄ pōit
 loco gnis. qꝫ ois vsura ē detestabilꝝ. hꝫ n̄ ecōtra Sc̄do d̄: (qd̄ sorti accidit) qꝫ
 q̄cqd̄ recipit vltra sortē ē vsura. Deū d̄: (pactōꝝ pcedēte) vbi gr̄a si dicerēs
 ego pcedā tibi duas marcas eo qꝫ annuatim des mihi sex grossos de ill.
 tunc illi grossi faciunt vsuram. Dicit et; (intētōꝝ pcedēte) vt si pcedere

Summula Raymundi

uni tres marcas illa intentione q̄ daret mihi interim expensas vel aliq̄d
h̄mōi. tunc illa intētio facit vsurariū. Et talis vsura ē duplex. scz. publica.
et palleata. publica ē q̄n̄ exp̄ss̄ vltra sortē aliquid p̄mittit. vt d̄t̄ textus. sed
palleata fit in occultis tractib⁹. sicut in sc̄da sp̄e q̄n̄ v̄do tibi rē cari⁹ pro
pter expectare. Itē aliq̄ vsura exterior. vt q̄ fit pacto aliq̄ p̄cedēte. A liq̄
aut̄ vsura interior. vt q̄ fit ex sola intētiōe.

Tercio ē notādū. si aliq̄s daret aliquid debitori. vtz ibi cōmittit vsura.
Ibi r̄ndēf̄ p̄ distinctōem. q̄ aliq̄d dare debitori p̄t̄ intelligi dupl̄r. vno⁹
ex pacto. a. iō mō ex sola voluntate. Si hoc fit p̄mo mō tunc ibi cōmittit̄
vsura. Si āt̄ sc̄do mō tunc non cōmittit̄ vsura.

Quarto notādū. si aliq̄s hz agz vel domū. p̄ pignore aliquo. ille nō fac̄
vsurā vt aliqui doctores volunt. tunc ex illo dubitat̄. quare pecunia acc̄
cōmodata alicui facit vsurā cū pecunia accōmodata quis plus p̄t̄ lucra
ri q̄ p̄ p̄sign⁹. R̄ndēf̄ q̄ rō hui⁹ p̄t̄ eē talis. qz hoc ē licitum. sed illd̄ nō. Qd̄
sic declarat̄. qz quādo aliquis rē locatā accōmodat p̄ pecunia tunc ibi ta
lis non trāsfert̄ dominū rei in aliū. sed adhuc iste ē d̄ns illi⁹ rei locate sed
īpe solū trāsfert̄ vsurū rei. qz talis p̄ducēs rem locatā non p̄t̄ destruere vt
annihilare. sic āt̄ non ē de pecunia. qz aliquis trāsfert̄ pecuniā in vsurā rei.
ita qz p̄ talē pecuniā talis p̄t̄ facere quodcunqz voluerit. et sic non ē d̄re lo
cata. q̄ hic cōmittit̄ vsurā et ibi non. et q̄ aliquis licite p̄t̄ accōmodare agruz
vel domū vel aliq̄d h̄mōi. p̄ pecunia.

Ultimo est notādū. ibi: (Ante diē messis) q̄ licituz est dare aliq̄d circa
festū pasche vt reddā ē frumēta in autūno p̄ eadē re s̄b eo valore. put̄ tūc
s̄. Si āt̄ fit pactū p̄ certa pecunia. et frumēta magis solūt̄ circa autūnū
et sic hoc vacit̄. tūc cōmittit̄ vsura. **Uñ** notādū: summā pecunie possū
dare alicui p̄ frumētis in futuro dādū dupl̄r. p̄mo vt reddat̄ mihi frumēt
ta s̄b tali foro q̄ tpe solutōis in futuro. et sic non cōmittit̄ vsura. s̄z est sim
plex exemptio. Alio⁹ vt reddet̄ mihi certas mēsuras. et hoc adhuc dupl̄cīf̄.
vt certe est unat̄ qz ista frumēta tpe solutōis erat cariora q̄ nūc s̄z vel bu
bitat̄. si p̄mo tūc cōmittit̄ vsura. si sc̄do tunc nō cōmittit̄ vsura.

veniens p̄pat̄ frumēta p̄sbyr̄

Est licitum q̄ emat fruges vel vīna sacerdos

q̄n̄ sacerdoti fruges p̄sbytero aliq̄d

Quia sibi non crescunt. cum idē sibi si superest quid

venūdat .i. cari⁹ vt nō s̄cē

Non vendat grauius. ne mercator videatur

s̄c̄ iā dictū venit .i. monachis et monialib⁹

Istud precise licet omni religioso

s̄c̄ nūmos .i. modio

Quattuor aut quinqz pro maloꝝ qui dat auene

.i. añ tps̄ .i. viciaf̄

Nūmos ante diē messis maculatur eodem

.i. vsura recipe māifeste

Crimine. de rebus sic omnibus accipe plane

si tallares .i. in nutrimentū aiale s' illd qd v'edi

Sive sit annona vinum vel lana vel omne

.i. an ipa emptōis s' r'pib' .i. lucrari

Ante diem emptum quibus illud crescere possim

s' carnalis .i. filij .i. acq'sita

Si patris vsura pueri contracta scienter

allobia s' tales pueri restituāt vsurā

Media possideant nisi restituant in eandem

.i. cadūt .i. vsurā .i. in q' fouea .i. ruinā fecit

Labuntur foueam pater est qua lapsus eorum

s' eoz s' sic acq'sita s' eandē foueā

Et successores quibus hec sunt nota sequuntur

Remina defuncto si vult fore salus mariti

Vsuras reddat spoliatum furta rapinas

.i. turba .i. talia vicia

Hic furiosa cohors vsura furta rapine

.i. p'denāt s' vsurarioz .i. vix pnt h're medicinā nisi restituāt

Interimunt animas vix contra sunt medicine

Hic autō sup addit alia documēta ad spēs ipins vsure. Et opat h' in lra q'tuo: nā primo defminat d' sacerdotibus quō ipi pnt emere frumē ta blada. Secdo oñdit quōv' p't pecuniā dare an mellesem. Tercio deter minat d' pueris q' possident p'cia p'ris cum vsura acq'sita. Quarto infert medicamē ipis vsurarijs. Quātum ad p'mū d't. q' licitū ē q' sacdos emat frumēta & vina si sibi ipi nō crescūt. Et si emeret vltra ei' n'ccitatē tūc alia p'tyēdere s; nō graui' q' ipē emit ne videt eē mercator: & h' et'licitū est omī religioso tā monachis q' monialib'. q'ntū ad scdm d't sic .si aliqs an' t'pūs melleis daret nūmos suos p' malbo aueneyt' p' lana v' p' vino postq' esset mch' ille incurreret vsurā. deñ s' bbit scīū documētū. ibi. si p'is vsura & vult q' si pueri possidēt scient' p'cia & bōa p'ris cū vsura acq'sita v' et' eoz success' sozes & heredes tūc tenent restituere. alias cadēt in eadē foueā cū p're. Et si hoc scienter faciunt. Tunc q'ntū ad q'rtum d't lra vix contra medicine id est q' vix pnt h're medicinā nisi restituāt.

¶ Primo notādū q' fruct' d'nt cōputari s'm sortēz tñ fallit in vno cāu vt si laic' iniuste possideret bona eccl'iaz v' illa q' ipē obligat clerico q' p'sset illi eccl'ie. tñc ille cleric' non tenet fruct' cōputare in sortē. qz hoc ē iniu' stū. p'pterea ne ista bona veniāt ad vsūm eccl'ie tunc ipē cleric' cito d; reit' terare ad manus illi' laicivt p; extra de vsuris.

¶ Secdo ē notādū q' vsurarij tenent vsurā restituere & si nō velint restituere tūc d'nt cogi ad restitutōem vt dicunt iuriste extra de vsuris.

¶ Tercio notādū q' manifest' vsurarijs q'dā officia ecclesiastica inhibēt p'mo inhibēt eis accessus altar; offerēdo nā si q's accipet offertoriū eozū

Summula Raymundi

ille tenet restituere vt pz extra d vsuris. Secdo eis inhihet eccliaſtica ſe-
pultura. Tercio inhihent e denegatur eis omnia eccliaſtica ſacta e pncipal-
liter euchariftia inhihetur niſi velint peniterez illud reddere: pro tali ſa-
cto ſatiſfacere.

Quarto e notadu q pueri qui poſſident pbia acquiſita p vsura a pre-
dnt ea reddere. imo non tm ipi ſed oes ſucceſſores e heredes eoz tenentur
vsuras reddere non tm vsuras imo etiã rapinãz furtũ hui⁹ vsurarij. Et
ſi nõ fecerint erunt vsurarij e hoc ſi ſciunt ſe poſſidere vsurã. furtũ. vl rapi-
nãz pz extra de vsuris. **Pro** quo ſciẽdũ hñ ſapientẽ tũc q tãgit pccens
comquabit ab ea. q ſibitã gẽtes vl poſſidẽtes vsura pris dãmẽt niſi reſti-
tuãt e maculant eadẽ pice ſe vsura. imo ds multoties punit filios tpali-
ppter pctã pentũ. Et ſi fuerint imitatores paterni ſcleris eternalr dam-
natur. vt in Exodo. ego ſum ds tuus fortis viſitãs pctã pentũ in filijs ſus-
is in ſcã vel qritã gnãrdẽm in his qui oderunt me.

Quinto eſt notadum. q vsurarij raptores in ſra bene ppant adinuſ-
cem. qz omnis vsurarius e raptor e non econuerſo. nã vsurari⁹ recipit alie-
nar ambo obligatur ad reſtitutõem.

Sexto notadũ. qz ois auar⁹ elongabit a do tñ pncipue vsurari⁹ qd theo-
lozi ſic declarãt. qz ipe vsurari⁹ e peior diabol⁹ qz diabol⁹ nõ dimittit pec-
catorũ minimũ pctũ impunitũ niſi talis facit p pñiam ſe vsurari⁹ nõ di-
mittit vnũ groſſum niſi debito ſatiſfaciat. **Septimo** vsurari⁹ peior e toto in
ferno. qz infern⁹ in paſſiõẽ dñi reſtituit illa q nõ fuerit ſua. Sz ipe vsura-
ri⁹ in paſſiõẽ dñi nõ potuit moueri ad dimittẽdũ vnũ obulũ debitorũ vbi
tñ tot⁹ infern⁹ monebat e reſtituit immediate illa q nõ fuerit ſua iõ peior e eo

Octavo vsurari⁹ e peior omniſure. qz ſur ſurat p int media ſz vsurari⁹ ſurat ſu-
ne medio. qz diu noctuqz depaupat e exhereditat hoies. Et iõ Abacuc p
ppha d eo dẽ ſic. ſi fures introiſſent ad ter latrões p noctẽ vt iqz ñ ſuſtinu-
iſſes ſz clamores ſuſcitãſſes ſz ptra vsurariũ clamare nõ potez in h eſt pe-
ior omne ſure. **Nono** vsurari⁹ e peior iuda traditorẽ chri⁹ qz iudas pecuniam
reddidit. vt hñ p bñm Matth. dicentẽ. pnia duct⁹ retulit triginta argẽtes
os dicens peccauĩ tradẽs ſanguinẽ iuſtũ q minime facit vsurari⁹ q nõ re-
ſtitueret debitorũ dimidiũ groſſuz. **Decimo** vsurari⁹ e peior: oi creatura qd pz
er eo. qz vsurari⁹ vedit qd oib⁹ e cõez h ipe approbat ſibi qz xps eſt cõe oib⁹
qd ipe vedit. Et iõ dẽ trã vir e medicia e h e vir niſi ipe illd pus reſtituat e ſi
ipe pt reddere nullo mō dz abſolui niſi reddat qz pctũ non dimittit niſi
ſi ablatũ reſtituat d qẽt iniquitate dẽ Job. q celi iniquitatẽ eoz reuelat
bunte tra ſurget aduerſum eos. Itẽ omnia elemẽta abhorẽt vsurarios
accipe excepto igne vt hñ p hñm Mattheũ. ite vos maledicti in ignẽ efnũ

Pro q nota. q vsurarij raptores. e fures raro ſaluant vnũ ppha. ve q cõ-
gregat non ſua. Itẽ in actib⁹ Apõly pecunia tua tecũ ſit in pditõez nã
tles rariffime reſtituũt qũs bñ poſſz reſtituere q oib⁹ iſt⁹ dẽ mittite i tñ-
bz extertores eos donec reddãt nouiſſimos qdãtes. q dẽ i textũ interi-
mũt. **Ultio** nota: dubitat circa ſra qz vsurariõ ſure ſi reſtituẽde qd
dedit alijs et q vsurari⁹ nõ abſoluit niſi reddat vsuras. Rñdẽt qz vsurario ñ
ſi reſtituẽde ſure qd debet alijs niſi pus reſtituat oes vsuras qd ipe rece-
pit. **Itẽ** dubitat an lz recipere elemofnã ab vsurarijs. Rñdẽt. qz ſi ipe

rat q̄ vsurari nō fit impotēs ab restituēdū vsurā tūc licite p̄t ab eo capi elemosyna. Si at̄ p̄sumit q̄ reddit impotēs tūc nō ē licitū ab eo capere elemosynā. imo si q̄s recipet tenet reddere ista q̄b̄ orta ē vsura.

.i. genitor .i. detminat illaz rerum

Si pater assignet agroꝝ sine domoꝝum

.i. vadimonia .i. p̄scrutādo

Dignora nubilibus pueris de parciendo

.i. vltra pecuniā capitalē .i. non d̄ vsura

Quod super est sorti signate non reprobat

s̄ alicui .i. incōuenient. s̄ aliq̄s. s̄ bona

Obligat ecclesie licite bona que de

s̄ ecclia .i. possidz. s̄ miles famulā s̄ ecclie

Hac tenet ipe nihil seruire tenetur eidem

.i. fucio cor̄pali s̄ bona .i. soluta

Corporis obsequio quando sunt p̄us ista redempta

s̄ tibi h̄nti .i. vadiū cautela

Si placet accipias pignus sub condicione

Tollo quod decet hec tua quandoq; resumpseris hera

Si tibi p̄stitero summā spernens nihil ex hanc

Merceptiuum non vsurarius hic sum

Hic autor ponit alia documēta volēs. Si aliq̄s assignat pueris nubilib̄ bona tūc illi q̄ accipiūt eos in m̄rimoniū p̄nt licite accipere totum assignatū lz aliq̄ vltra sorte sit cū istis bonis deind̄ s̄bit s̄m documentum dicēs. q̄cūq; miles possidet aliq̄ bona sibi p̄cessa ab ecclia obligat̄ isti ecclie infra istā obligatōez nō tenet seruire huic ecclie. Deind̄ s̄bit sc̄iū documētū dicēs. si aliq̄s accipet pign̄ ab aliq̄ s̄ hac p̄ditōe q̄ q̄ncūq; a fructibus vel a laborib̄ illi pign̄ int̄tū s̄bleuaret q̄ntū ei concessit tūc d̄ ei restituere pign̄ sine reuocatōe summe p̄cessor hoc nō ē vsura. Vbi gr̄a. si ego p̄cederē vni marcā p̄ q̄ ipe poneret mihi equū si tūc illū equū tam diu obhuare donec fructū vni marce acq̄siui tūc post hoc restituo ei equū z non renoco pecuniā sibi p̄cessam z sic tunc tibi non ē vsura.

Quoniam circa iram nota vsurarij s̄duplices nā quidā publicē q̄dā p̄uati. si s̄ publici tunc puniuntur in sancta ecclesia multiplici tomētō. Primo p̄ iniam excoicationis. Secdo per p̄uationem communionis. Tercio per abnegationem ecclesiastice sepulture z sic de alijs. Si autem sunt vsurarij p̄uati isti sunt multiplices. nam quidam sunt ex facto. vt qui concedunt pecuniā iudeis z nomcn vsurarij non habent licet sint p̄cipies lucroꝝum. Alij sunt ex intentione vt si quis concedit alteri pecuniā cā deivel gratis. Et t̄x tali sperat aliquid s̄fidium sibi tunc illa int̄tio p̄tit cum vsurarium. Et sic patet quomodo sola spes facit vsurarium.

Summula rammundi

si concedunt pecuniā ad t̄minū gr̄is illo at̄ t̄mino elapso nolūt vteris
ore dilatōem nisi habuerint aliqd̄ ex ea. Alij s̄q̄ v̄dūt cari⁹ ad t̄po expe
ctādo q̄ p̄ p̄mpta pecuniā. vbi gr̄ a vt si dare equū p̄ octo marc̄ p̄ annū
exoluedū que t̄n p̄ p̄mpta pecuniā dare. p̄ q̄tuor marc̄ vsurari⁹ sum.

¶ Sc̄do notādū p̄ modū dubitatōis. vtz vsura sic possibilis videt̄ q̄ sic
autozitate sc̄ti Hieronymi q̄ d̄t ab ist̄ vsurā exige quib⁹ nocere desideras
Ex ista em̄ autozitate h̄t q̄ ab isto accipiēda est vsura cui q̄s nocere desi
deratz sic iudei a nobis exigūt vsurā. qz nobis nocere desiderāt qd̄ sic des
clat. quicūqz alicui nocere p̄t ille exigit vsurā. sed iude⁹ christiano noce
re desiderat. igit̄ iude⁹ a christiano exigit vsurā. Maior est nota autozitas
te Hieronymi sed minor. p̄bat. qz iudei s̄q̄ ita idurati q̄ si christians nos
cumēta inferre p̄nt ip̄i non dimitterent. Sed in oppositū est l̄ra in mul
tis locis r̄idetur q̄ vsura non est possibilis. Sed ad autozitatē sc̄ti Hiero
nymi d̄t q̄ d̄z sic intelligi quib⁹ nocere desideras sed nulli desideras no
cere igit̄ a nullo debes vsurā exigere. Alij at̄ sic r̄ident q̄ nullus debz re
cipe vsuram nec iubeus a iudeo. nec a christiano. nec a pagano sic econ
uerso non debet fieri q̄ quicunqz accipit vsurā ad restitutōem obligat̄.
tunc ad autozitatē d̄t si bene inspiciat tunc autozitas est bona. qz d̄t ab ist̄
vsurā exigere quib⁹ nocere desideras. sed qz nulli debes desiderare nocere
q̄ a nullo debes vsurā exigere.

¶ Ultimo notādū p̄ modū dubitatōis. vtz lectores et gr̄i in schol̄ d̄nt
accipere cōmodū d̄ lectionib⁹ et exercitijs. v̄videt̄ q̄ non. qz nul⁹ d̄z v̄dere
rem sp̄ualē s̄z sciētia est res sp̄ualis q̄ sciam non d̄z v̄dere. Maior p̄z p̄ dif
finitōem symonie. s̄z Minor. p̄bat. qz scia non est res corp̄alis qz nec vide
ri nec palpari p̄t. q̄ est res sp̄ualis. Sed in oppositū ē cōis schola. Pro illo
sciendū. sp̄ualia s̄z duplicia qd̄a s̄q̄ in relatōe ad sp̄m̄ctm̄ sicut s̄z septē s̄z
cramentaz quicunqz talia v̄dunt cōmittūt symoniā vt baptisim⁹ ē qd̄
d̄a sp̄uale qz in eo p̄fert sp̄s̄ctus et quicunqz v̄dit baptisimū p̄ p̄cio talis
symoniā cōmittit nec p̄suetudo aliq̄ eū excusat nā tal̄ n̄ meret̄ dici p̄ue
tudo s̄z maḡ corruptela. Alia s̄z sp̄ualia q̄ s̄q̄ in relatōe ad sp̄m̄ corp̄is et
aie sicut scia q̄ ē in aiaz si ista v̄dunt symoniā n̄ p̄mittūt. Pro q̄ sciendū re
ctores scholarū s̄z duplices qd̄a s̄z p̄bēdati. qd̄a nō. q̄ non s̄z p̄bentati illi
p̄nt exigere sufficiēs p̄mū. p̄ eoz laborib⁹. Si aut̄ s̄z p̄bentati hoc ē dupl̄
vel sufficienter s̄z p̄bēdati vel non. Si minus sufficienter tunc illi p̄nt
aliquo sumere. p̄ laboribus. Si at̄ s̄z sufficienter p̄bēdati tunc a suis nō
d̄nt recipere quicqz. Sed h̄n p̄nt recipere ab alijs sc̄z a diuitib⁹ et illō d̄nt dare
ministris in eccl̄ia in q̄ ip̄e p̄bēdat⁹ est.

o^o pecuniaz .i. p̄cedo .i. b̄tali

Si mercatori summam tibi presto sub illa

pditōe

Forma q̄ soluas expensas atqz labores

.i. b̄tali sorte .i. p̄tē capio s^o in tali pditōe

Sorte pari quicqz dederit fors p̄ticipo tunc

.i. mittit .i. ponere .i. p̄uerse fortune

Non est vsura mihi vertere sortis iniqz

In te damna velim capitalia nomen repetendo
.i. pbitio .i. lucy s' int nos

Perdere lucrari sub eadem lege iacebunt
.i. puenient pcedas

Omne pecus licite mihi das ac conditione
.i. vtilitates s' pctōis .i. picipat

Quod fructus eius cōmunis diuidat vsus
mala fortuna s' tale pecus

Si mala fors venerit et perdam pdimus ambo
.i. fruct' .i. q' pōderatio

Usus si redimam que pensio dicitur esse
s' pecuniay .i. annuatim

Et certam summam tibi soluam quolibet anno
.i. pfirmo h s' ipoy

Approbo cum summa pecorum numerum moderetur
s' ptractui psumpt'

Huic includantur expense siue labores
s' mihi pcessum tibi s' pecuniay

Si moritur pecus hoc ex quo teneor dare summam
.i. vsus recipiā cutēz lanā

Ne fractus capiam tibi nil nisi vellera reddam
taleyiciū s' pecus

Usuram facit hoc si vis reddi tibi viuum
.i. spoliat' .i. occasio

Si predatus ego fuero q' culpa refundi
s' ipm s' dño s' fm exigentiā iuris

In me non possit a te sum iure solutus

Hic autor: ponit alia documēta dyfura: Et p't lra diuibi in duas ptes
 fm q' ponit duos casus. r' dt. Si aliq's dat mercatori aliquā pecuniay et
 saluo laborez saluis expensis eq'lr pecuniā recipit cū mercatore hoc non
 est yfura nisi iste dans pecuniam velit dānum sortis vertere in mercato
 rē sed dānum r' lucrū dñt ytriusqz esse cōia yfura nō cōmittas Subdit
 licitum ē cuiuslibet pecus r' quodcūqz pducere s' hac pbitōe scz q' isti duo
 dans r' recipiens hmōi pecoris fructū equatr tollant. r' si in hoc cāu p spo
 lium auferat pec' illud tunc quelibet ps illius fructus auferatur. Etiam
 si ptingit q' aliq's emat fructū alicui' pecoris s' aliq' certa pecunia per an
 nū hoc p't fieri sine yfura dum mō pecunia moderet' fm pecor' expensas
 r' labores. r' si moriat' pecus illd in hoc cāu anteq' recipiēs habeat fructuz
 tunc ipe non tenet dño suo reddere aliud q' vellera r' si dñs reciperet viuū
 pecus ipe erit yfurarius: etiam si per pdam seu spoliū auferat' pecus et
 recipiēs nō sit in culpa tūc ipe tenet aliqd restituere dño s'z libere ē solut'

Summula Raymundi

Primo notādū q̄ licitū ē pecuniā ab aliquo recipere vt ip̄e cū illa pecunia iuste negociat sup dānū & lucy vtriusq; ptis cā exponēt pecuniā q̄ laborātis tūc ille laborās lz nihil de pecunia posuit tñ licite iuste p̄ accipere aliq̄ vbi grā. vt si ego diues p̄stare alicui paup̄i sex marcas vt ip̄e exerceat mercantia p̄vias infecras. tūc ille mercās licite p̄t sumere p̄te eius quā acq̄sivit cū pecunia sibi p̄cessa.

Secūdo notādū pecunia p̄t alicui dupl̄ p̄stari. Primo rōe mutui. & sic nihil d̄z sumere vltra summā capitalē. & si aliq̄ recipit vsura ē. vt si absolūte alicui p̄cedā sex marcas si tūc quicq̄ vltra summā recipio vsura est. Secūdo p̄stat alicui rōe societatis. & illd̄ nō reddit hoiem vsurariū. vt si dare vni mercatori decē marcas vt det mihi dimidietatē lucri s̄b eq̄lib̄ expensarū s̄b equali dānō vsura non ē. & hoc intēdit l̄fa.

Ultimo est notādū. q̄ in traditōe ouium vel alioy aialiū triplex est contractus. primus est locatōis tñ. sc̄ds societas tñ. tercius conditionis. in d̄o de p̄tractu locatōis tñ ponitur tale exemplū. vt si ego habeo centū oues & locauro eas apud te s̄b tuis expensis & q̄ tu debes mihi p̄tare medius fructus illarum ouium tñ in lana q̄ in lacticiū tunc quicquid ab isto recepero nō sum vsurarius. Alius est contractus rōne societatis tantum. vt si ego haberem viginti oues & tu totidem & ego p̄iungā meas tuis s̄b equalibus expensis laborib̄ & fructib̄. & quocunq; fructu ab his vtar non est vsura. & si moreret vna meay ouium q̄ tunc loco illi mortue vellē sumere vniā socio meo nihil p̄ eo sumente tunc facio vsurā. Tercius ē p̄tractus rōne p̄ditōis vt si p̄stare tibi aliquos nūmos p̄ istis ouib̄ ad p̄ceptiōem lucri dāni amboꝝ etiā tenendo s̄b expensis laborib̄ tuis si tūc tu vtes res illos nūmos in alio vsus pinguiore & dares mihi intātum quātum portio mea exigeret ac si haberes oues est vsura.

Unde est notandū. q̄ aliqui adiungunt aliū casum & ē ille. vt si aliq̄s apponat centū oues & alter sciam vel dimidiā p̄tem s̄b suis expensis & t̄ s̄b tali conditione q̄ ille cum centum ouibus dabit duos coros annuatim frumentorum pro conseruatione earum & alter restituat duas ymas butiri & participant in diuisione lanarum & fructuum talis contractus nō reddit vsuram.

.i. aliquā summā pecuniay

Si nūmos aliquos mihi quis dat oues

.i. fructū

intm̄

Usum diuidimus vel do sibi quod valet eque

.i. huic p̄tractui. plures .i. neq̄ciosas fallacias

Nunc factio multi diuersa sophismata miscent

.i. dāt taliū aialiū

.i. pecuniā

Et certam soluunt ouium sub nomine pensam

s̄ oues

vsuz

.i. sp̄s

Cum nullas habeat turpissima fenozis est fex

.i. p̄ magna pecunia

Pro multis marcis que res credunt et eadem

^s denarijs ^s ysurarij pueri
Pro paucis redimunt promptis sathane pueri sunt

^{i.} ysurarijs ^s vt dcm ē singulis
Istis poicris sic emercando sophistis

^s in extremo iudicio. ^s ds gliosus
Denno concludit doctri simus ille magister

¶ Hec vltima ps isti capituli in q̄ autor ponit vltimū bocumētū hui⁹ tractat⁹ dicens. si aliq̄s alteri pecuniā daret vt emeret oues. empt⁹ ouib⁹ daret ei mediū fructū illaz ouiu hoc nō reputat⁹ p̄ ysura. sed tñ circa h̄ cōtingūt multa mala sophistica scz si aliq̄s daret alteri pecuniā ad emēduz oues in certo n̄eroz ille nō emeret oues z tñ daret ei certā p̄sam p̄ lana z lactinys acsi h̄ret oues tunc in tali facto cōmittit⁹ ysura.

¶ Circa lrām notādū. si aliquis mutuat alicui aliquā rē p̄ magna pecuniaz postea redimeret p̄ pua pecunia tunc ille magnā cōmittit⁹ ysuraz z fili⁹ est sathanez poitōis.

¶ Secūdo notādū. Si aliq̄s innenerit res iudei vel ysurarij an restitueret illas leso. i. iste q̄ dederat ysurā. tunc dubitat⁹ vtz ysurari⁹ satisfecit illi a q̄ recepit ysurā. Rñdetur q̄ ille inueniēs h̄mōi res dz enunciare ysurario q̄ huic leso restitueret. z si tunc ysurarius adhibet voluntatē tūc ysurarius satisfecit leso quo ad illā rem.

¶ Tercio notādū. Si aliq̄s p̄cederz alteri pecuniā vt tpe n̄citat⁹ ei p̄cederz ecōuerso. tūc dubitat⁹ vtz h̄ sit ysura. Ibi rñdet⁹ si tali p̄posito p̄cedat q̄ ei etz p̄cedat tpe n̄citat⁹ yiura ē. qz dē Euāgelii mutuū dātes z nihil inde spantes. z id si ex mea p̄cessiōe ip̄ero recōcessionē facio ysurā.

¶ Quarto nota. Si aliquis concederet alicui annonā veterem p̄ noua vtrū etiā cōmittit⁹ ysuram. Rñdetur lb̄ distinctōe. qz si concederet illi veterē annonaz vt releuat inopiā ip̄ius tunc non est ysura. si aut⁹ p̄cedit illi vt eo plus consequat⁹ illi. tūc cōmittit⁹ yiura.

¶ Vltimo notādū. Si aliq̄s veteres denarios mutuarct p̄ nouis vtz in hoc cōmittat ysurā. Rñr lb̄ distinctōe. si tales noui denarij p̄ualeat veterib⁹ tūc cōmittit⁹ ysura. qz talis dat rē peiorē p̄ meliori. q̄ cōmittit⁹ ysuram. Si at⁹ denarij s̄ciūs dē valoris tūc non cōmittit⁹ ysura.

^s penitēti ^s penitēti .i. septē annos
Pro mortali septem tibi iungo karenas

^s penitēte adiplere ^s sc̄i
Te decet has luere veluti patres statuere

^s aliq̄s ^s aliq̄d occupat
Ordo vel officium te si tenet vt utilitas ve
.i. publica

Comunis. debes expensas siue labores

^s karenaz p̄siderare ^s debes
Harum summare summam diuertere sanctos